

TRIUMFUL DE LA MONTPELLIER

Radu MOȚOC

Polarizarea fraternității latine din a doua jumătate a sec. al XIX-lea vine ca un răspuns inevitabil la panslavismul practicat de politica imperială a Rusiei și a tendinței de dominație prusacă în Europa de după războiul din 1870. Prima înfrățire latină în plan cultural se realizează între catalani și provensali, care a generat, prin amplificare, serbările latine de la Montpellier, unde, în 1878, a triumfat România.¹

Dar ca să înțelegem ce a însemnat acest triumf pentru țara noastră, într-un moment dificil dictat prin Pacea de la Berlin, când Rusia a înghițit cele trei județe românești din sudul Basarabiei, este necesar să cunoaștem importanța *mișcării Felibri* al cărei conducător era **Frederic Mistral** (1830-1914).²

Termenul cu care s-a definit *mișcarea Felibri*, este un arhaism găsit de Mistral într-un vechi cântec provensal, evocând momentul când Fecioara Maria îl întâlnește pe Iisus în Templu: „...*Parmi les sept fūlibres de la loi*”... Etimologia cuvântului poate fi irlandeză, greacă sau, mai probabil, latină (felibris=roditor). Poate tocmai ambiguitatea lui mesianică l-a determinat pe Mistral să definească ulterior această mișcare de reînviere a culturii și literaturii locale, drept una a legăturii interlatine.³

Primul congres al trubadurilor provensali din 29 august 1852 are loc la Arles, sub autoritatea lui **Roumanille**.⁵ Dar evoluția *mișcării Felibrilor* prin lucrări literare determină necesitatea înființării la Montpellier în 1869 a unei societăți de limbi romanice și editarea unei reviste trimestriale „*Revue des langues romanes*”, care să justifice științific punerea în valoare a „*langue d'oc*”.

Mișcarea Felibri, sprijinită de savanți și literați, pînă atunci refractari, extinsă în zona catalană și provensală, începe să devină latină dacă ținem seama de serbarea dedicată lui **Petrarca la Avignon**, în 1874, manifestare care constituie prima consacrare internațională și la care s-au vorbit patru limbi latine: franceza, italiana, limba catalană și provensala.

În anul 1875, la Montpellier, se ține un congres dublat de un concurs filologic și literar, unde „*Institutul Franței*” aduce *mișcării Felibri* prima lui adeziune de prestigiu, avînd ca obiectiv major „emanciparea” sudului literar și premiera operelor scrise în „*langue d'oc*”. Ca mulți alți scriitori, **Alphonse Daudet** scrie cu această ocazie în limba provensală primele „*lettres de mon moulin*”, iar **Leon de Berluc Perussis** își etalează erudiția prin sonete pline de grație și umor. Cu ocazia congresului, poetul catalan **Albert de Quintana**, un adept al romanității europene, trimite o telegramă, pe care Mistral o citește participanților în sala de congres din Montpellier.⁴ Așa s-a stabilit ca serbările în genul celor de la Toulouse, sub denumirea „*Jocurilor florale*”

(cu tradiție din 1323), să acorde premii în bani, medalii și flori de aur și de argint pentru diferite lucrări literare și filologice, dar și un mare premiu constând într-o cupă simbolică de argint oferită de Albert de Quintana, autorului celei mai bune poezii la tema „**Cîntecul latinului**” sau a **Gintei latine**, cu scopul de a o traduce în toate idiomurile romane și de a pune pe muzică textul pentru a fi cunoscut în toată lumea latină. Din publicarea în ziare a acestei acțiuni, **Vasile Alecsandri**, care se afla la Mircești, află în ultimul moment și scrie cele patru strofe într-un sfert de oră, după mărturiile fiicei sale, Maria Bogdan. Expediază acest imn închinat latinității, **Cîntecul gintei latine**, care avea următorul motto: „Apa curge, pietrele rămîn”. Cu trei zile înainte de serbările *Felibri* de la Montpellier, Vasile Alecsandri primește următoarea telegramă:

19 mai 1878, Alecsandri, Mircești

„Juriul compus din Mistral, Tourtoulon, Quintana, Obedenaru și Ascoli vă decernează în unanimitate premiul cîntecului latin”. Vă așteptăm.⁶

Roque Ferrier

Cînd serbarea era deja începută și s-a constatat că poetul nu a putut veni, Albert de Quintana îi expediază următoarea telegramă:

22 mai 1878, V. Alecsandri, Gara Mircești, Roman

„Primiți, cu cordialele mele felicitări, urările ce le facem pentru România dumneavoastră, care sînteți un mare poet. Binevoți a fi ecoul simpatiilor poezilor latini reuniți la Montpellier”.

Albert de Quintana⁷

La o asemenea veste, Vasile Alecsandri răspunde imediat prin următoarea telegramă plină de demnitate:

Domnului Albert de Quintana

Președintele societății pentru studiul limbilor romane. Montpellier

„Raportînd prețioasele Sale simpatii asupra țării mele, Societatea limbilor romane mi-a făcut îndoit de scumpă pronunțarea sa în favorul meu. Binevoți vă rog a fi interpretul aceluiași sentiment pe lîngă confracții mei latini, și a primi personal prea sincera mea grațitudine”

Alecsandri

Festivitatea de decernare a marelui premiu din data de 25 mai 1878 a început la ora 16 și jumătate în interiorul Peyronului, un loc de promenadă amplasat pe o înălțime din extremitatea Montpellierului, între statuia ecvestră a lui Ludovic al XIV-lea și Chateau d'Eau. Într-o parte Alpii, Marea Mediterană și insula Maguelon, de cealaltă parte Pirineii cu vîrfurile Saint Loup, în față Arcul de Triumf, Palatul de justiție și catedrala Sfîntul Petru, în spate lungile arcade ale unui apeduct roman. Acesta este tabloul miraculos al zilei de 25 mai 1878, cînd s-a considerat că această festivitate a „**Cîntecului Latin**” nu putea să se încadreze într-o sală a unei societăți savante oricît de spațioasă ar fi fost. Trebuia ca soarele, cerul și marea să ia parte la cea dintîi sărbătoare literară a *Gintei Latine* și astfel Peyronul a fost ales în unanimitate. Estrada de onoare era amplasată pe punctul cel mai înalt al acestui loc de plimbare, lîngă marele bazin în care apeductul își vărsa apele.

Festivitatea este deschisă de Quintana, în calitate de președinte. În dreapta președintelui se afla Paul Glaize, prefectul departamentului Puy-de-Dome, care era în același timp și delegat al Ministerului Instrucțiunii Publice, A. Roque-Ferrier, secretar al concursului și Frederic Donnadieu. În stînga președintelui se afla Tourtoulon, președintele Societății limbilor romane, Mistral, președintele **Felibri**, contele Toulouse-Lautrec, director general al Institutului Provinciilor, viconte Henri de Bornier (autorul lucrării „*La fille de Roland*”) și Lion de Berluc Perussis, președintele Academiei de la Aix-en-Provence. Tot la aceeași tribună asistau la acest eveniment delegații orașelor spaniole, Don Mariano Aguiló din Fuster, un cunoscut filolog catalan, Don Teodore Clorente, poet și publicist valencian, Don Francisco de Varona. Trebuie menționată și participarea lordului Bonaparte Wyse, care era cunoscut ca un mare poet provensal al Irlandei și, bineînțeles, Iosef Romanille, cel care a promovat mișcarea *Felibri*. Lista celor 45 personalități care constituiau notabilitățile franceze și spaniole completează pe cea a delegațiilor orașelor și societăților științifice.

Festivitatea a fost deschisă printr-un imn, considerat la acea dată național, al Franței canadiene, orchestrat de Mercurio din Montpellier, după care a urmat un **marș militar românesc**, în aplauzele ritmate ale asistenței. Raportul acestui congres a fost citit de Roque Ferrier.⁸ A urmat discursul președintelui Quintana, care a decernat premiul lui **Vasile Alecsandri**.⁹ După acest discurs, domnul Donnadieu, cel care în ajun a prezentat raportul asupra concursului de proză neo-latin al Societății Limbilor romane, a citit „**Ginta latină**” a lui Vasile Alecsandri. A urmat o admirabilă poezie, provensală recitată de Mistral în onoarea „Gintei latine” a lui Alecsandri. Cel care a luat locul doi în concurs, Francesco Mathieu din Fornelli, a recitat, la solicitarea președintelui, o frumoasă poezie catalană. Contele de Toulouse-Lautrec, directorul general al „*Institutului Provinciilor*”, a anunțat că se asociază sentimentelor de fraternitate care străbat această sărbătoare de la Montpellier. În cadrul programului de decernare a marelui premiu, s-a intonat **o arie românească și „Cîntecul gintei latine”, pentru care compozitorul Machetti din Roma a compus muzica**. Ziarele locale au constatat că peste 60.000 de participanți străini au asistat la această manifestare.

Ceremonia din Peyron s-a încheiat cu un „*Marș de încoronare*”, scris de Don Philippe Pedrell de Tostosa, în executarea orchestrelor reunite a Regimentului al II-lea de Geniu și a Regimentului 122 de Linie, sub bagheta dirijorului Fredel. A urmat un banchet în sala de concerte, la care s-a dat citire, în aplauzele participanților, telegramei redactate în numele Națiunii Române de o delegație în frunte cu V. A. Urechia:

Domnului Baron Ch. de Tourtoulon, Montpellier, Franța

„Regretăm foarte mult că nu putem asista la prima sărbătoare a popoarelor latine. Trista situațiune a patriei noastre și ocupațiunile care ne-au reținut pînă la finele lui iulie, ne-au privat de fericirea de a strînge mîna frățească pe care ne-o întinde glorioșii noștri frați de la Montpellier. Sîntem cu inima între voi, o frați latini, și inima noastră dorește ca a voastră să fie obligată a accepta invitațiunea ce vă transmitem în numele Națiunii Române de la Dunăre, de a vă reuni în luna septembrie 1879 la București.”

Deputații: V. A. Urechia, N. Lupașcu, Locusteanu Mihai, Morțun, Grigorescu, Dimancea, Poenaru-Bordea, Boldur-Lățescu, Sihleanu-Președinte al Parlamentului, Ion Ghica, Grigore Cantacuzino, Golescu etc.

Răspunsul de acceptare adresat domnului Sihleanu, Președinte al Parlamentului Român, suna așa: „Vă mulțumim cu emoțiune. Primim cu bucurie.” În numele latinilor reuniți la Montpellier semnează 23 personalități dintre care nu lipsesc Roumanille, Azais și Toulouse-Lautrec.

Președintele Societății Limbilor Romane, Albert de Quintana, la sfârșitul celor cinci zile de serbări, pe data de 27 mai 1878, adresează o scrisoare de felicitare celui care a luat marele premiu: „Este o fericire pentru mine că această cupă oferită cu ocaziunea Serbărilor latine a fost câștigată de unul din cei mai mari poeți ai unei naționalități ce ne este scumpă și pentru viitorul căreia facem urările cele mai sincere ...”¹⁰ Dar cum secretarul Societății avea și misiunea ca premiul să ajungă în mâinile câștigătorului, domnul A. Roque Ferrier, în data de 11 iunie 1878, se adresează printr-o scrisoare din care redăm următorul fragment: „...Decernînd Cîntecului Latin de la Mircești cupa dată de D-l de Quintana, juriul poezilor de la Montpellier a fost mai fericit decît vă pot spune, de a pune de acord simpatiile sale arzătoare către partea Latinilor de la Dunăre, și universală admirațiune ce întîlnesc pretutindeni strofele atîi de senine și înalte prin care afirmați regalitatea rasei latine asupra tuturor raselor universale”. În continuare, mulțumește pentru volumele cu scrierile poetului primite recent și, la rîndul lui, expediază cu această ocazie mai multe lucrări scrise de autor. În final, îl invită pe V. Alecsandri să ridice cît mai urgent cupa, în caz contrar cere permisiunea să o expedieze cu trenul.¹¹

Din satul Maillane, în care locuia cu încăpăținare Mistral, transmite celui pe care l-a votat câștigător un mesaj datat 22 iunie 1878, în care mulțumește pentru volumele primite cu operele complete, dar adaugă din suflet următoarele: „prin mărețul Cîntec de Gintă ce ne-ați transmis la Montpellier, am putut judeca lărgimea, înălțimea și splendoarea seninătății geniului dumitale poetic. Mă felicit de a fi avut onoarea de a vă reprezenta la sărbătorile latine și dacă ceva a putut să mă facă demn de această alegere, este desigur cultul patriotic ce profesez pentru tot ce ține de lumea latină și în particular pentru juna dumneavoastră națiune.” Cuvinte înălțătoare spuse de cel ce va primi Premiul Nobel în anul 1904.

Bucuria acestui premiu l-a determinat pe Alecsandri să transmită textul „Gin-tei Latine” lui Negruzzi, în vederea publicării în numărul din luna iunie al „Convorbirilor literare”. Textul poeziei mai apare în *Presa* (16 mai), *Războiul* (17 mai), *Timpu*, *Steaua Romîniei* (18 mai) și *Familia* din 21 mai.¹²

În scurt timp, pe 6 iulie 1978, cupa a ajuns la Mircești, unde s-a păstrat pînă în 1932, cînd fica poetului, Maria E. Bogdan, a dăruit-o Academiei Române, fiind depusă în cabinetul de numismatică al Bibliotecii Academiei Române.¹³ Pe o față a cupei este redată în relief Lupoica din mitologia romană și deviza „Surge Luce” (Înalță-te spre lumină), iar pe cealaltă față apare emblema Societății pentru studiul limbilor romanice din Montpellier (un răsărit de soare, pe mare), cu inscripția în provensală „Ses ascondoutz mas non ses mortz” (sînteți ascunși, dar nu sînteți morți).

Cupa mai are imprimată și emblema **Felibrilor**.¹⁴

Vestea acordării primului Premiu internațional al literaturii române a declanșat în țară mari serbări naționale ale tuturor românilor, jigniți atunci și umiliți de diplomația rusă. Premiul latinității venea ca un balsam pe sufletul rănit al românului, deoarece aliatul țarist din Războiul de Independență răpise sudul Basarabiei. Vasile Alecsandri, într-o scrisoare datată din 25 iunie 1878 adresată din Mircești lui Negruzzi afirma: „*Rusia, imperiul uriaș, a avut nevoie de pomana noastră... fie... noi n-avem nevoie de bogdaprostea ei. Rămâne cu Basarabia pe cuget și cu o pată neștersă pe frunte...*”

Acest premiu reprezintă prima consacrare internațională a unui scriitor român, iar ecoul și rezonanța lui în cercurile literare internaționale au făcut ca scriitorul să fie invitat oficial la „Congresul literar internațional”, ce se organizase în perioada 9-16 iunie 1879 la Londra, sub președinția de onoare a lui Victor Hugo.¹⁵

La banchetul dat în onoarea lui Vasile Alecsandri, organizat la Teatrul Național din București în data de 3 iunie 1878, au participat personalități marcante ale vieții culturale și politice: Dimitrie Sturdza, ministrul de justiție și de război, Generalul Florescu, B. Boerescu, ministrul instrucțiunii publice, V. A. Urechia etc. Banchetul a fost deschis cu intonarea „**Gintei Latine**”, interpretat de un cor de 300 persoane, acompaniat de orchestra dirijată de Wiest. A urmat un dineu bogat, în care nu a lipsit o uriașă liră de patiserie. Ministrul instrucțiuni publice a ținut un discurs din care merită a fi reținut următorul pasaj: „...*Ridic și închin paharul meu în sănătatea, onoarea și gloria poetului român care cu o știință a geniului său a luminat parnasul latinității și din această lumină splendidă a reflectat o rază pe dulcea noastră Românie. Mărire și glorie poetului nostru V. Alecsandri!*”

Președintele care a organizat acest banchet, Al. Crețescu, a scos în evidență un lucru care merită a fi amintit: „...*Un eveniment fericit pentru țara noastră ne-a întrunit la această masă, bărbați de toate etniile, de toate condițiile sociale, de toate nuanțele politice; la evenimentele cele mai mari se raliază românii de pretutindeni; aici este puterea de viață a țării noastre.*”¹⁶

Toastul dlui B. Boerescu a strălucit și prin următoarea afirmație: „*Celebrăm împreună o victorie a poeziei, adică o victorie de ordin cu totul morală, care nu este decât o strălucită manifestare a inteligenței umane; și noi cu toții, ca români mai ales, sîntem fericiti și mîndri de a putea saluta această victorie în persoana unui demn și ilustru fiu al României, poetul V. Alecsandri.*”¹⁷

D. Sturdza aduce în atenția publicului faptul că „*Alecsandri nu este numai un poet. El este unul din cei mai energici luptători ai renașterii României. Cînd toți gemeau de amorțire, cînd inamicii gîntei române țineau țara sugrumată, cînd ni se contesta dreptul de a exista ca națiune, cînd toată ziua se puneau piedici la orice dezvoltare, o generație viguroasă, plină de inimi și devotament, plină de un dor sincer și curat pentru Patrie, a început o luptă mare. Simțămîntul datoriei a fost însă atît de puternic, ca și al credinței, iar Alecsandri este bardul acestei generații. Concursul de la Montpellier însă ne spune ce datorăm noi acestei generații reprezentată prin Vasile Alecsandri.*”

Cel ce simțea cel mai profund bucuria acestei sărbători era un înflăcărat pa-

triot care a făcut de nenumărate ori dovada că sîntem ataşați de lumea latină și, ca un gest simbolic, a depus o coroană de bronz la Columna lui Traian (1899). Cu siguranță, acesta era de mult timp un mare admirator al lui Alecsandri, cînd afirma: „*Dar avem noi nevoie de verdictul Senatului literar ca să-l iubim, ca să-i spunem iubirea noastră? Consacrarea poetului român nu o face Cîntul Latinului, cît Doinele și Lăcrămioarele, întreaga sa colecție de 25 ani de cugetare românească, teatrul său, temelie nepieritoare pe care noul meșter Manole a ridicat templul unde astăzi serbăm un Alecsandri pe laurii lui*” V. A. Urechia, căci despre el vorbim, a sintetizat în finalul discursului său: „*Alecsandri este poetul nostru cel mare, pentru că geniul lui este o sinteză a Românității, el a legat viitorul de prezent și prezentul de trecut... Româניה de peste tot locul a ascultat cu drag graiul tău, căci a aflat adunate în inima sa comorile inimii străbune.*”

C. A. Rosetti, cu care Vasile Alecsandri nu era în cele mai cordiale relații, acum ministru de interne și viitor prim-ministru, se scuză că nu poate participa, dar adresează un mesaj plin de căldură: „*Sînt din inimă asociat cu cei care au organizat un banchet în onoarea poetului nostru V. Alecsandri. Aș fi mîndru să iau parte la această agapă.... Rog pe membrii Comitetului să depună și pentru mine o sărutare de iubire pe cununa de lauri a bardului român.*”

Presa din acea perioadă a scos în evidență faptul că participarea a peste 500 persoane la acest uriaș banchet a constituit o împăcare, anularea dușmăniilor dintre partidele politice, inevitabile în alte condiții. În răspunsul său scurt, cu simplitatea lui caracteristică, V. Alecsandri le mulțumește tuturor: „*Domnilor, a fi poet este favoarea soartei, însă a fi poet aclamat, îmbrățișat în gradul ce mi-a fost dat mie, a fi poet care în cursul vieții sale să fie încoronat, aceasta este o favoare din cele mai rare pe lume... Dați-mi voie să nu iau din ele decît o mică parte și celelalte să le revărs către țara mea, către România, căci ei sîntem datori cu tot ce ne bucură și ne interesează...*”¹⁸

Leșenii au ținut și ei să-l onoreze pe V. Alecsandri, în data de 5 iunie 1878, la Teatrul Național, unde scena era splendid decorată cu buchete de flori, stindarde naționale, iar în mijloc era amplasat un tablou cu figura poetului deasupra căruia două tinere țineau o cunună cu inscripția: *Recunoștință poetului*. Au fost depuse coroane de flori la pedestalul tabloului, în timp ce se intona cîntul **Gintei Latine** de către corul de la Sf.Spiridon, completat cu cel al Filarmonicii ieșene, înconjurat de stindardele latinității: România, Franța, Italia, Spania, Portugalia, Belgia, Brazilia. Singurul care a lipsit a fost Vasile Alecsandri, care, obosit de la serbările din capitală, s-a retras în conacul lui de la Mircești. Strada copilăriei poetului din Iași se numea acum Vasile Alecsandri, iar primăria a decis să se amplaseze la Universitate un bust al bardului de la Mircești.

Primăria din Roman, în semn de prețuire pentru bardul de la Mircești, îi acordă titlul de cetățean de onoare al Romanului și decide ca strada din fața primăriei să poarte numele acestuia. V. Alecsandri, sensibil la tot ce venea de la Roman, mulțumește: „*Mă voi simți fericit de a vedea numele meu înscris în fruntea unei străzi din urbea care mă numără între cetățenii săi și nu voi uita niciodată că Romanul a fost cel dintîi oraș al României care mi-a manifestat simpatia sa entuziastă cu prilejul victo-*

riei reputate la Montpellier de cîntecul Gintei Latine.”¹⁹

Românii din Transilvania au fost și ei mîndri de această victorie ca toată suflarea românească. O mărturie a acestei manifestări de admirație și recunoștință o constituie scrisoarea unui grup de romîni din Arad, în fruntea căruia era un profesor de teologie, Aron Hamsea. Rapiditatea cu care a fost expediată această telegramă pe data de 8 iunie 1878 dovedește faptul că ardelenii erau bine ancorați în evenimentul latinității de la Montpellier. În mesajul lor plin de mîndrie națională se spune: „Poete român! Tu ai fost cel mai mare cîntăreț, în cel mai mare concert! Tu ai triumfat asupra întregii ginte latine, precum ai triumfat întotdeauna asupra inimii poporului român. Te felicităm, poet al Gintei Latine.” Vasile Alecsandri, mișcat de acest mesaj, răspunde din Mircești în aceeași zi romînilor din Arad: „Ardealul a fost totdeauna cuibul sacru al romînismului, pe care nicio furtună nu l-a putut distruge, căci a fost cimentat cu anticul și nepieritorul sînge roman. Din acel cuib binecuvîntat de Dumnezeu, mulți vulturi se vor înălța pe cerul României, fără ca de azi înainte nimeni să îndrăznească să încerce de a le smulge penele aripilor.” (20)

În „Gazeta Transilvaniei” din 2 iulie, din Brașov, apare o traducere a **Gintei Latine** în limba latină, transmisă redacției de cantorul Demetriu Fecete din Beiuș, la data de 27 iunie.

O societate culturală din Transilvania îl invită să ia parte la adunarea generală a societății: „Te rugăm ca pe un mesia al romînismului să veniți în mijlocul nostru spre a vă putea săruta fruntea și mîinile care au eternizat gloria limbii române în concertul națiunilor ginte latine.” (21)

Printre nenumăratele telegrame de felicitare la care scriitorul răspunde cu modestia și umorul fin ce-l caracterizează, este și una primită de la un bărbier din Iași: „Condeiful a primit felicitările briciului și mulțumește voios, căci amîndouă știu a trage perdaf” (22)

Este cunoscută relația de sinceră prietenie între poet și Elena Cuza, care, la aflarea acestei vești, se grăbește să-l felicite din Bologna, în data de 28 iunie: „Cît am fost de fericită și mîndră de victoria Dumneavoastră. Fericită ca prietenă și mîndră ca romîncă!... Cu cîtă emoție am citit în ultimele zile articolul „Grivița și Montpellier”, în „Convorbiri literare.” Iată gloria militară și gloria literară... Este aceasta o dublă încoronare pe fruntea nefericitei noastre patrii!”²³

În anul 1913, „Cîntecul Gintei Latine” este publicat cu litere chirilice în revista „Cuvînt Moldovenesc” din Chișinău. Nota redacției, după publicarea textului, preciza: „...Din acest cîntec se vede din ce măreț neam ne tragem noi, moldovenii. Neamul acesta este vestitul popor latin. Iată o mîndrie pentru noi și neamul nostru, de care trebuie să ținem totdeauna minte, de cîte ori unii oameni nesocotiți se poartă cam necuviincios cu noi”. Solidaritatea latină este bine exprimată, dar reproșurile la adresa asupritorilor ruși sînt exprimate cu multă teamă.²⁴

Invitația făcută de Mistral lui Vasile Alecsandri de a participa în mai 1882 la serbările de la Montpellier l-au determinat pe acesta să părăsească Mirceștiul pe data de 13 aprilie și pe ruta Lemberg, Viena, Milano, Genova, Monte Carlo, va ajunge pe 7 mai 1882 la Montpellier. A fost întâmpinat cu mare pompă de cei mai cunoscuți

felibri și începu o serie de festivități solemne, serbări literare, banchete oficiale, toate închinat lui care a fost asemuit cu Victor Hugo al României, regele poeziei. În data de 12 mai ajunge la Avignon, de unde, însoțit de felibrul Bonaparte Wyse, se îndreaptă cu o trăsură spre Maillane, satul de munte unde locuia Mistral. V. Alecsandri, impresionat de asemănarea felului lor de viață, va mărturisi: „*El locuiește, ca și mine, la țară, într-o căsuță mică, înconjurat de o grădiniță și lucrează într-un cabinet bine luminat și simplu mobilat, ca al meu.*”²⁵ Seara, Mistral îl însoțește pe Alecsandri în trăsură pînă la Avignon, unde rămîne cu el pînă a doua zi la prînz, cînd Alecsandri se îndreaptă spre o nouă etapă a călătoriei sale la scriitorii felibri. La Forcalquier programul se repetă cu serbare, discursuri, recital de poezie, încheiat cu un banchet. A doua zi, participă la punerea pietrei fundamentale a unui mare viaduct de cale ferată, unde se imprimă și numele lui Vasile Alecsandri. După ce mai participă la o festivitate din mica localitate Gap, așezată pitoresc pe o vale a Alpilor, unde compune numeroase poezii dedicate diversilor felibri dintre care una lui Mistral, renunță să mai meargă la Bêsiers și Albi, unde îl așteptau alte serbări solemne, pline de bune intenții. Impresiile din acest turneu le va mărturisi fiicei sale, printr-o scrisoare: „... Am avut ocazia să cunosc personal toți poeții Langhedocului, Provenței și Dauphinelului. Cel care m-a sedus cel mai mult este Mistral, care are un mare talent...”²⁶

Vizita pe care o face lui Mistral, la Maillane, este un bun prilej pentru V. Alecsandri să-i facă, imediat din Gal, la 16 mai, o descriere amănunțită fratelui său lancu: „Am petrecut la Mistral șase ore, în compania lui Bonaparte Wyse. ...Are o ținută frumoasă, frunte înaltă, încununată de plete cărunte, suris atrăgător și înfățișare sinceră și nobilă. Ne-am văzut ca și cum ne-am fi cunoscut de 25 ani și ne-am despărțit buni prieteni.” Referindu-se la festivitatea de la Farcalquier, unde s-a pus piatra fundamentală a unui viaduct, în prezența oficialităților, V. Alecsandri își mărturisește surpriza trăită la acest eveniment: „Avuseseră amabilitatea să graveze numele meu pe placa comemorativă care trebuia zidită la temelia viaductului. A trebuit să iau cuvîntul și am improvizat patru versuri:

„Te-nalță, viaduct, să-ai aduci în acest loc
Din patru părți a lumii averi, lumini, noroc,
și ale tale arcuri întinde-se departe
Ca să-ntrunească Frații ce soarta îi desparte.”²⁷

Întors recent la Mircești din turneul efectuat în sudul Franței, V. Alecsandri expediază lui George Steriade biografiile unor prieteni felibri, cu intenția de a fi publicate în ziarul *Gazette de Roumanie*. La solicitarea lui Steriade de a transmite spre publicare impresii din această călătorie, V. Alecsandri, generos, îi răspunde: „Încep prin a-ți transcrie alăturat traducerea în versuri franceze a discursului meu de la Montpellier. Ospățurile ar trebui să înceapă prin discursuri pentru a trezi de la început comesenilor buna dispoziție. Ce părere ai?”²⁸

Un efect imediat al acordării premiului pentru **Ginta Latină** lui V. Alecsandri a fost dorința lui Bonaparte Wyse să studieze limba română. Pentru a facilita această intenție, Alecsandri se adresează lui V. A. Urechia cu rugămintea de a expedia acestuia, în Irlanda, „Toate cărțile pedagogice de care ar avea trebuință... Binevoiește a

cumpăra acele cărți și a le expedia pe socoteala mea". Cunoscînd faptul că Urechia a editat un superb *Album Macedo-român*, care fusese solicitat de către poetul provençal Berluce-Pirussis din Aix-en-Provence, în dorința ca acest album să fie difuzat prin intermediul unei librării, considerîndu-l ca un "*testament al alianței celor șapte literaturi latine*", îl roagă pe V. A. Urechia să-l *pliroforisi* (a lămuri) pe acest poet provençal atît de bine intenționat.²⁹

Nu trebuie să ne surprindă faptul că Urechia se adresa întregii lumi latine pentru a solicita articole și poezii ce urmau să fie publicate în *Albumul macedo-român*. Așa se face că Auguste Fourès, un felibri, membru al *Societății pentru studierea limbilor romane*, transmite o poezie în dialectul lauraguais din Castelnaudary lui V. Alecsandri, cu regretul că nu a fost concepută la timp pentru a fi publicată în album. Alecsandri, care era în privința corespondenței un pedant cu răspunsurile, dar și în dorința de a rezolva doleanțele unui frate felibri, se adresează lui Bonifaciu Florescu (1848-1899), fiul lui Nicolae Bălcescu și al Luxiței Florescu, redactor al gazetei *Portofoliul Romîn*, cu rugămintea de a publica această poezie.³⁰

La felibri, el lasă o impresie deosebit de puternică, pentru că amintirea lui rămîne neștersă. În 1927 Elena Văcărescu susține mai multe conferințe despre România în Avignon, Toulon și Marsilia, unde numele lui V. Alecsandri era rostit cu mult respect.

Curtea princiară, încă nu regală, era foarte atentă cu poetul „care se apropiase de ea scriind principesei Elisabeta o scrisoare de-o demnitate personală și națională de un cavalierism atingător, cum rar se găsește în literatura noastră”, așa cum rezultă din scrisoarea scrisă din Mircești încă din 20 sept. 1877.³¹ Casa Regală, după ce a finalizat într-o primă etapă castelul Peleş, în anul 1880 l-a invitat pe Vasile Alecsandri să-și petreacă în fiecare an o lună la castel, unde avea rezervat un apartament.³² Este cunoscut faptul că regele Carol I îl prețuia în mod deosebit, iar regina Carmen Sylva i-a tradus în limba germană multe din poeziile populare românești. Decorarea poetului, în anul 1878, cu *Steaua României*, este încă o dovadă a acestei prețuiri.³³ În 1889, cînd sănătatea poetului era puternic afectată, Regele Carol I a solicitat pe 19 septembrie doctorilor un consult și, cu discreția caracteristică, a facilitat tratarea poetului la Viena și Paris.³⁴ V. Alecsandri era deseori consultat de Carmen Sylva privind diferite lucrări, cum ar fi libretul operei *Neaga*, pe care o scria pentru compozitorul suedez Hallstrum.³⁵

Este adevărat că Alecsandri se simțea foarte bine la Peleş, dar nu ca un „feudal umil ori un cîntăreț ce așteaptă milă și onoruri, el vorbea respectuos cu suveranul său, cu regina sa, dar niciodată nu uita să vorbească și despre misiunea lor rămasă neîmplinită. Intim, el îi scria regelui în 1888:

**„Vrem falsele hotare dintre Români să piară,
ș’acest castel feeric, clădit la colț de țară,
În centrul României, să lucească ca un far”.**

Poetul exprima la Palat un dor vechi al poporului român, simțindu-se obligat să-l transmită la cel mai înalt nivel, prin versuri sugestive.³⁶

Este regretabil faptul că în anul 2010, din cele 2400 scrisori aflate în Bibliote-

ca Academiei Române, legate de Vasile Alecsandri, nu au fost publicate decât câteva sute printr-o selecție făcută după criteriile impuse anilor '60. Cu siguranță, studiarea lor în totalitate va aduce foarte multe elemente noi privind societatea românească, într-o perioadă în care s-au petrecut foarte multe evenimente legate de țara noastră (1830-1890).

La festivitatea desfășurată cu ocazia depunerii unei coroane de bronz la Columna lui Traian din Roma, în data de 12 octombrie 1899, V. A. Urechia a prevăzut și intonarea de către corul Politeama-Adriana, condus de Golisciani, a imnului **Ginta Latină** a lui Alecsandri, pe muzica lui Marchetti și *Deșteaptă-te Române*. Acest imn închinat latinității a răsunat de două ori, prima dată la sosirea ministrului Baccelli, care a onorat cu prezența sa acest eveniment, și a doua oară cu o singură strofă la depunerea coroanei de către Badea Cârțan, moment înregistrat pe o peliculă pentru eterna memorie.³⁷

La festivitățile de premiere a șefilor de Promoții de la Universitatea „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova, acest imn al **Gintei Latine** a fost interpretat de corul Facultății de muzică la edițiile 1996-2000. Notele muzicale au fost puse la dispoziție cu multă generozitate de către secția de carte rară din cadrul Bibliotecii V. A. Urechia din Galați.

Urechia, într-o conferință ținută la Bacău, în data de 22 ianuarie 1894, în foliosul strîngerii de fonduri pentru ridicarea unui monument închinat poetului Alecsandri, mărturisește „Cum l-am cunoscut pe Alecsandri.” Poetul a ținut să cunoască pe cel care a scris articolul *Un vis*, publicat în *Buciumul Român* din Iași, în care Urechia face o critică la adresa ardelenilor, care prin latinizarea forțată a limbii române, riscau să scindeze limba între cea vorbită de popor și alta cultă a unei intelectualități, totuși bine intenționate. Important este faptul că Urechia afirma cu această ocazie: „În timp ce primăria Iași a uitat de Alecsandri, dormind pe lada în care erau adunați câteva mii de lei în scopul de a-i ridica o statuie, Dumneavoastră, în câteva zile, ați hotărît și ați făcut posibilă ridicarea într-o piață a Bacăului a unui bust al marelui poet al unirii Românilor”.³⁸

* Profesorul **Valeriu Rusu**, a cărui viață științifică a fost consacrată studierii graiurilor românești, s-a născut la 9 sept. 1935 în Basarabia, com. Mihăileanca, jud. Hotin. În 1987, se stabilește în Franța, unde ocupă funcția de profesor și conducător de teze de doctorat la *Universite de Provence*. Publică peste 300 lucrări și traduce, împreună cu soția și fiica sa, lucrarea lui Ion Budai-Deleanu, „*Țiganiada*”. Este cetățean de onoare al municipiului Chișinău. A decedat în anul 2008.

Note :

1. **Alecsandri, Vasile**. Cîntecul Gintei Latine. Oradea : Ed. Mihai Eminescu, 1991, p. 3
2. Născut la Maillane (Bouche-du-Rhône), la 8 septembrie 1830, dintr-o veche familie înobilată. Are șansa să-l cunoască pe J. Roumanille, care scrie versuri

provensale care l-au determinat pe Mistral să studieze vechile cărți provenșale. După ce studiază dreptul, la 21 de ani revine în satul unde s-a născut. În 1858, scrie în limba provenșală - **dialect d'oc** - un poem în 12 cîntece intitulat „Mireille”, după care pleacă la Paris, unde este prezentat lui Lamartine. În anul 1861, această lucrare este premiată de Academia franceză și în scurt timp Mistral o prezintă ca un libret de operă, cu care Gounod are un mare succes la Teatrul Liric din Paris, în stagiunea 1864-1865

3. **Alecsandri, V.** Cîntecul Gintei Latine. Oradea : Ed. Mihai Eminescu, 1991, p. 4
4. **Tailler, Emilia.** „ Frederic Mistral și Alecsandri la Congresul din Montpellier”. București : Tipogr. „Comptuar Popular Român”, 1915, p. 39 : „*Frère et maître, je suis absent a regret, mais mon îme entière est avec vous. Offrez en mon nom un prix pour le prochain concours de la Société. La thème sera la Chanson du Latin. Toutes les langues romanes seront admises au concours. Aux Fülîbres, j'envoie mon amour et ma foi.*”
5. Cei șapte fondatori ai Felibrigiului erau: Joseph Roumanille, Paul Giera, Jean Brunet, Alphonse Tavan, Anselme, Mathieu Thèodore Aubanel și Fredric Mistral
6. Charles de Tourtoulon este primul președinte al Societății pentru studierea limbilor romane, iar A. Roque Ferrier este secretarul societății. Ambii au publicat studii filologice în revista societății.
7. Albert de Quintana era deputat în Cortez și comisar al Guvernului Spaniol la expoziția universală de la Paris. Prezida jocurile florale de la Barcelona și reprezenta Spania la acest congres felibri, iar Ascoli din Milano reprezenta Italia. Doctorul **Obedenaru** care făcea parte din juriu, reprezenta România.
8. *Doamnelor și Domnilor,*
 „Auziră-ți o arie ce deșteaptă în noi mari și triste amintiri; aria din cîmpiile Normandiei și ale Britaniei, ce printr-un noroc singular dar nu nemeritat a devenit cîntecul aproape național al Franței canadiene.....ați auzit apoi, **marșul armatei române, al acelor fii ai lui Traian care, în veacul al XV-lea, nu se temeau nici ei să ridice un cap creștin și liber deasupra armatei turcești, care sfărîmau cu Ștefan cel Mare forța lui Mahomed II; care în Epir, Tesalia și Macedonia conservă încă prețios comoara acestei limbi romîne, sora evidentă a idiomelor noastre din Franța, Spania și Italia.** În numele Societății, vreau să mulțumesc acestor poeți care, la un grad de sinceritate atît de mare, s-au întîlnit de pe pămînturile Provensale pînă în Spania, din Britania la Calabria, din **cîmpiile române** pînă la marea de Portugal, de la Coire la Barcelona, de la Perusa la Palermo, precum și la Bogota, s-au întîlnit, zic, în gîndirea de care vă împărtășiți acum, încearcă să facă din versurile lor, **române**, spaniole, catalane sau franceze, cîntecul gintei latine semnalul unei comune a tuturor acelor care se recunosc fii ai vechii limbi a Romei... Tema premiului fondat în 1875 de domnului Quintana, indica: „Cîntecul Latinului” va fi considerat un cînt de gintă, putînd prin mijlocul traducerii pe același ritm să devină comun tuturor popoarelor ce vorbesc o idiomă ieșită din limba latină. **Cinzeci și șase de poeți**, din punctele cele mai diferite ale domeniului neo-latin și în principal idiome ale acestui domeniu, au răspuns la

apelul societății limbilor romane. Juriul însărcinat a examina operele lor era compus din domnii: De Quintana, președinte, Mistral, de Tourtoulon, Obedenaru, Ascoli și Alphons Roques-Ferrier secretar. În unanimitate, membrii juriului hotăra că nu putea să aleagă decît între două bucăți: **una adresată din Mircești (România), la 29 decembrie 1877**, alta din Barcelona, la 9 iulie același an... **Ginta latină** este reprezentată în cîntul de la Mircești ca o virgină cu farmec dulce, înaintea căreia străinul se înclină. Dar ea nu este numai o virgină, ea este și o regină, care domnește peste celelalte ginte ale universului, pe frunte poartă o stea divină ce lucește prin timpii seculari... Este aproape Beatricea unui **Dante român**, această tînără fată, care are pentru dînsa toate comorile pămîntului, care împarte deopotrivă și voios cu surorile sale, dar care, întocmai ca și Jeana d'Arc, devine teribilă cînd o provoacă cineva și cînd îi apără dreptul său. Poetul care a colorat această măreață inspirație cu strălucirile versurilor a la „Vita nuiva”, a încercat fără îndoială, înainte de a intra în calmul unei poezii atît de înalte, dificultățile vieții, a cunoscut pericolele și tristețile sale... Rareori, domnilor, juriul poetic s-a găsit în fața a două poezii de o așa superioritate în compunere. **La simplitatea plină de mărire a poeziei române**, la seninătatea culori sale orientale, puteau fi opuse alura vie și francă, mîndră de afirmații, a poeziei catalane. Era evident că juriul se afla în fața a doi poeți maeștri. După o lungă examinare, juriul se pronunță în favoarea celei de întîi și îi atribuie cupa domnului de Quintana, a doua are drept recompensă ramura de lauri în argint de la Montpellier. Deschiderea plicurilor pecetluite ne-a făcut cunoscut că poezia din Mircești era datorită marelui poet latin de la Dunăre, **Vasile Alecsandri**; iar poezia Catalană lui Francesco Matheu din Fornells. Atribuind cupa dată de d-nul Quintana d-lui V. Alecsandri, juriul nu-și termină sarcina, rămîne să semnaleze diferitele merite ale unor poezii cu adevărat remarcabile, primite din Spania, Franța, Italia și chiar din America meridională. Dacă poetul din **România** ar fi putut veni să primească aici chiar premiul ce-i este decernat, i-aș fi cerut voie să mă servesc de amintirea acestui rege, a cărui statuie ecvestră se ridică în centrul acestei promenade și, făcînd apel la cuvîntul celebru ce el adresează nepotului său, atunci cînd acesta îl părăsea spre a se duce să domnească asupra Spaniei, Indiei și jumătatea Italiei: „Nu mai sunt Pirinei”, aș fi cerut voie să mă autorizeze să repet acestei adunări: „Nu mai sunt astăzi Carpați, nici Pirinei!” Cît timp va murmura pe țărmurile noastre plîngerea eternă a Romei, cît timp vîntul Mistral va sufla asupra noastră cu mare furie, cît timp ne va pîrli arșița soarelui, vom fi latini, latini în afară, latini înăuntru, mereu latini.” Emilia Tailler, Frederic Mistral și Alecsandri. București : Tipogr. Comptuar Popular Român, 1915, p. 59-68

9. „Doamnelor și Domnilor,

Într-o zi de fericire pentru mine, o idee mare și generoasă izvorăște din adîncul inimii mele. Scînteia electrică o transmite, în orașul Montpellier, Athena țărilor de la miază-zi; pămîntul soarelui, căminul entuziasmului și ideea s-a mărit, a parcurs lumea și s-a dus să deștepte ecouri simpatice, adormite din nefericire de mai mulți ani... Salutare, popoarelor de la Miază-zi ale Europei, atît de mult timp încercate de nenorocire! ...Salutare popoarelor de la Apus, care ne întindeți brațele și

speranțele voastre, precum copilul depărtat de leagănul său! Salutare vouă tuturor, câți ați răspuns la apel și care veniți astăzi să strângeți legăturile familiei romane... Popoarelor de limbă romană! Să ne întoarcem la căminul părintesc, fraților, să strângem legăturile noastre. Popoarelor de limbă romană! Popoare care avem credință, să ne înălțăm prin lucru, prin știință, prin libertate... Rasă latină! Așează-te la pragul locuinței tale, cu măslinul păcii pe fruntea ta, cu armele muncii în mână, libertatea planînd pe cerul tău azur... și tu, orașule Montpellier, tu ce păstrezi sămînța acestei idei de pace și de viitor, tu ce o fecundezi cu iubire, fii de-aseenea nemuritor! și acum, doamnelor și domnilor, încoronați cu mine pe poetul învingător. Onoare și glorie învinșilor care s-au inspirat de sfînta iubire a familiei! și toți împreună credința credincioșilor să repetăm în cor: Cîntecul ce va deveni pentru noi toți Imnul consfințit al Patriei!..."Ibidem, p. 50-54

10. Ibidem, p. 68-69

11. Ibidem, p. 71

12. Alecsandri, Vasile. Cîntecul Gintei Latine. Oradea : Ed. Mihai Eminescu, 1991, p. 7

13. Cupa ajunge la Mircești după cum rezultă din scrisoarea lui V. Alecsandri adresată lui Albert de Quintana, expediată pe 6 iulie 1878. Ibidem, p. 12

14. Ibidem, p. 8

15. Invitația, în Arhiva V. Alecsandri. I. Acte 112 la Biblioteca Academiei. Semnalată de G. C. Nicolescu, *Viața lui Vasile Alecsandri*. București : Ed. pentru lit., 1865, p. 588

16. Tailler, Emilia. Frederic Mistral și Alecsandri. București : Tipogr. „Comptuar Popular Român”, 1915, p. 89-90

17. Ibidem, p. 91

18. Nicolescu, G. C. Viața lui Vasile Alecsandri. București : Ed. pentru literatură, p. 591. Vezi „ *Banchetul dat de amicii literaturii poetului V. Alecsandri*. In: „Războiul”, 1878, nr. 319, din 8 iun., p. 2-3.

19. „ *Consiliul comunal din Roman, mișcat de adîncă recunoștință către marele poet al Romîniei care a ridicat atît de sus onoarea și prestigiul patriei, felicitîndu-se că el este cetățeanul Romanului, decide, în unanimitate, ca piața și strada ce începe din strada Primăriei trecînd prin fața caselor domnilor Matcaș-Vucenic, să poarte numele de Vasile Alecsandri*” Semnat: Primar Stejescu V. Stepleanu, S. Atanasu, A. I. Miclescu, Iohan Cerchez, Theodor Georgiu, Gh. Pruncu, V. Ioachim, Costache Ionescu, V. Georgiu, Mihai Fondăcescu, Gh. Vucenic și Gh. Dimitriu, 25 aug., 1878. Ibidem, p. 115.

20. Ibidem, p. 122.

21. Nicolescu, G. C. Viața lui Vasile Alecsandri. București : Ed. pentru lit., 1965, p. 588. Vezi G. Bogdan-Duicu - „ *V. Alecsandri către românii nord-vestici*”. In: *Națiunea*, 1927, nr. 34, 22 feb., p. 2.

22. Ibidem, p. 589. Vezi „ *Condeiu și briciul*”. In : „Războiul”, 1878, nr. 308, din 28 mai

23. Alecsandri, Vasile. Ginta Latină. Oradea : Ed. Mihai Eminescu, 1991, p. 10

24. Ibidem, p. 31.

25. **Nicolescu, G. C.** Viața lui V. Alecsandri. București : Ed. pentru lit., 1965, p. 616
26. Ibidem, p. 616. Vezi Maria G. Bogdan, *Autrefois et aujourd'hui...* p. 160. Vezi și scrisoarea adresată lui Ion Ghica din Paris, datată pe 21 mai 1882. In: *Alecsandri, V., Scrisori, Însemnări*, Ed. pentru lit., 1964, p. 50.
27. **Alecsandri, V.** Corespondență. ESPLA, 1960, p.6-7.
28. Ibidem, p. 213. [Scrisoarea adresată lui Steriade, din Mircești, este datată 30 iunie 1882]. [Textul discursului a fost publicat de Papadopol-Calimah, Al. In: *Convorbiri literare*, 1883, nr. XVI, p. 416-417]. [Discursul este intitulat *Brind*, care în provensală înseamnă *Toast*. Acest discurs în versuri conține 12 strofe din care redăm prima strofă:
„ Sub cerul splendid al Provenței,
Eu, cântăreț din răsărit,
La voi, maeștri ai cadencei,
Vin și vă zic: Bine-am găsit!”]
29. Ibidem, p. 242. Scrisoarea lui V. Alecsandri adresată lui V. A. Urechia este expediată din Mircești, pe data de 18 ianuarie 1881.
30. **Alecsandri, V.** Scrisori, Însemnări, Ed. Pentru lit., 1964, p. 35. [Poesia s-a publicat în cadrul articolului *Serbările de la Montpellier* în anul 1882].
31. **Bogdan-Duică, G. V.** Alecsandri. Povestirea unei vieți. București : Acad. Română [la inaugurarea mausoleului de la Mircești. Cultura Naț, 1926. p.56. Scrisoare publicată în *Convorbiri literare*, 1916, p. 243].
32. **Alecsandri, V.** Scrisori, Însemnări. București : Ed. Pentru literatură, 1964, pag. 97. [Vezi scrisoarea adresată lui Ion Ghica din Mircești, din 7 sept. 1887. Vezi și scrisoarea din 20 sept. 1887, pag. 99. Vezi și Introducerea la Viața și opera lui V. Alecsandri sub îngrijirea lui N. Cartoian Craiova : Ed. Scrisul Românesc, 1930, p. 11] „ ... *Trecerea prin București, unde îl aduce, fie calitatea sa de proeminent membru al Academiei Române, fie solitudinea binevoitoare pe care i-a arătat-o Curtea Regelui și a Carmen Sylvei*”. Vezi și V. Alecsandri, *Povestea unei vieți* de G. Bogdan-Duică, Cultura Națională, 1926, pag. 60.
33. Ibidem. Vezi scrisoarea adresată lui Negruzzi din Mircești, datată la 20 feb. 1878, p.126.
34. **Bogdan-Duică, G. V.** Alecsandri, Povestea unei vieți. Cultura Naț., 1926, p.61.
35. **Alecsandri, V.** Scrisori, Însemnări. Ed. Pentru Lit., 1964, p. 41. [Scrisoare adresată lui Ion Ghica din Mircești, în vara lui 1880].
36. **Bogdan-Duică, G. V.** Alecsandri. Povestirea unei vieți. Cultura Naț., 1926, p. 56.
37. **Urechea, V. A.** Festivitatea română de la Roma, XII octombrie 1899, Dare de seam. București: Ed. Minerva, 1899. p. 23.
38. **Urechea, V. A.** Cum am cunoscut pe Alecsandri : [Conf. ținută de Urechia în sala din Palatul Administrativ de la Bacău, în profitul fondului pentru ridicarea monumentului poetului Alecsandri, din ziua de 22 ianuarie 1894]. București : Lito-Tipogra. Carol Goebel, 1894. [Sculptorul care a realizat lucrarea este Hegel, cel care în 1888 finalizase statuia lui Miron Costin din Iași, p. 15].

